

MILAN ZIGO:**Príbehy veľkých myšlienok a tých, čo ich tvorili**

Bratislava: IRIS 2018, 512 s.

Každá doba čelí mnohým novým výzvam, otázkam a znepokojeniam. Inak to nie je ani v súčasnosti. Nové vedecké poznanie, ktoré rýchlo napreduje vďaka najmodernejším technológiám, preveruje nosnosť a relevantnosť viacerých doteraz platných ontologických, antropologických, etických i sociálnych konceptov. Vedieť správne a včas rozpoznať kľúčové problémy doby si vyžaduje zvýšenú vnímavosť voči aktuálnemu daniu. Avšak dokázať týmto problémom aj dostatočne adekvátne porozumieť predpokladá vedieť identifikovať ich motívy a zdroje, ktoré odkazujú hlbšie do minulosti. To znamená, že pre reflexiu aktuálnych otázok a výziev doby je pochopenie minulosti dôležité. Okrem toho návrat do minulosti je zväčša aj kľúčom k prehĺbovaniu vlastnej kultúrnosti a humanity.

Kniha, ktorá vyšla koncom minulého roka vo vydavateľstve Iris a ktorej autorom je známy slovenský filozof profesor Milan Zigo, má potenciál osloviť čitateľov, pre ktorých je návrat do dejín filozofického myslenia inšpirovaný úsilím porozumieť aktuálnym výzvam súčasnosti, no i čitateľov, pre ktorých je pohľad do minulosti jedinečnou kultiváciou ľudského ducha a cibrením kritického myslenia. Kniha má názov *Príbehy veľkých myšlienok a tých, čo ich tvorili*. Na vyše päťsto stranách prináša portréty významných mysliteľov od antiky až po osvietenstvo. Portréty pôvodne vznikli pre rozhlasovú redakciu a na prelome tisícročí boli úspešne odvysielané. Ich posmrtno vydaná knižná podoba zachytáva šesťdesiatšesť vybraných osobností z dejín filozofie a vedy, ktoré sa zásadným spôsobom podieľali na formovaní kľúčových línií filozofického myslenia i vedeckých teórií. Prorodne je kniha rozdelená na štyri kapitoly, sledujú historické obdobia staroveku, stredoveku, humanizmu a renesancie a novoveku. V každom období Zigo vyberá na základe dejinno-filozofického významu, ale aj osobných a odborných preferencií osobnosti, ktoré predstavuje z viacerých uhlov pohľadu. Nechýbajú veľké postavy svetovej filozofie, akými sú napr. Platón, Aristoteles, Tomáš Akvinský, René Descartes, Gottfried Wilhelm Leibniz, John Locke či David Hume, ale ani významní renesanční a osvietenski autori, ktorým sa Zigo podrobne a rád venoval aj v rámci svojho dejinno-filozofického výskumu. Z nich hodno spomenúť Michela de Montaigna, Denisa Diderota či Jean-Jacquesa Rousseaua.

Štruktúra jednotlivých portrétov je viacvrstvová. Autor sa primárne zameriava na sprostredkovanie hlavných filozofických myšlienok, pričom sleduje ich zrod a postupné zrenie vrátane následných procesov preverovania a osvedčovania. Často sa mu

týmto spôsobom darí odkryť veľmi subtilné väzby a prepojenia, ale aj nejasnosti a spochybnenia filozofických stanovísk. Vďaka nespornej erudícii a dejinno-filozofickému rozhl'adu Zigo v rámci svojho výkladu mapuje aj širšie historické súvislosti, politické pnutia či kultúrno-spoločenské dianie, na pozadí ktorých získava prezentované filozofické myslenie komplexnejší charakter, obohatený o dobový kontext. Prítom autor neobchádza ani ľudskú stránku veľkých mysliteľov. Živou a čitateľsky pútavou formou približuje ich životné príbehy, aby aj prostredníctvom tejto optiky vzbudil u čitateľa zvedavosť a podnietil jeho záujem o hlbšie uvažovanie. Výklad sa opiera o štúdium početných prameňov a primárnych textov, čo dokladuje veľa vybraných citácií. Vyznačuje sa aj dôrazom na detail, postupným rozpletaním záhybov myslenia, logickou konzistentnosťou a neprehliadnutelnou štylistickou zručnosťou. To všetko sú známe charakteristické črty Zigovho rukopisu, prítomné aj v ďalších jeho prácach.

Z odborného hľadiska má recenzovaná kniha aj dve slabšie stránky. Jednou z nich je absentujúce citačné odkazovanie, ktoré je štandardnou súčasťou odborných publikácií. Hoci portréty boli primárne pripravené ako rozhlasové prednášky a majú hlavne popularizačno-didaktický charakter, kvalitu ich publikovanej podoby by určite zvýšilo uvádzanie citačných odkazov a zdrojov. Druhou slabšou stránkou knihy je abecedné zoradenie prezentovaných mysliteľov v jednotlivých historických obdobiach. Keby zoradenie filozofov zohľadňovalo skôr dejinno-filozofický vývoj ako abecedné usporiadanie, čitateľ by mohol ľahšie identifikovať stopy kontinuit i diskontinuit filozofického myslenia. Zároveň však treba dodať, že napriek voľbe abecedného poradia sa Zigo usiluje pri vypracovaní každého jedného portrétu ukotviť jadro filozofického myslenia v dobovom kontexte, a taktiež osvetliť jeho filozofické podhubie.

Ambíciou knihy však očividne nie je suplovať súborné vydanie dejín filozofie, ale príťažlivou, a zároveň fundovanou formou odovzdať ďalšej generácii skúsenosť hľadania a odkrývania múdrosti. „Filozofický testament“ (Višňovský 2018, 509) môže mať aj takýto humanistický charakter. Za jeho sprostredkovanie patrí poďakovanie pani Elene Zigovej, ktorá knihu uviedla niekoľkými spomienkami na profesora Ziga a obdobie, keď portréty vznikali (Zigová 2018, 9 – 10), ale aj bratislavskej Katedre filozofie a dejín filozofie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, najmä profesorovi Emilovi Višňovskému, za odbornú záštitu nad celým projektom. Verím, že Zigove *Príbehy veľkých myšlienok a tých, čo ich tvorili* budú inšpirovať širokú kultúrnu i odbornú verejnosť ku kritickému, no zároveň kultivovanému mysleniu, ktoré je tak veľmi potrebné pri riešení mnohých aktuálnych problémov a živých výziev doby.

Jana Tomašovičová

Literatúra

- VIŠŇOVSKÝ, E. (2018): Namiesto doslovu: Dejiny filozofie ako dejiny múdrosti. In: Zigo, M.: *Príbehy veľkých myšlienok a tých, čo ich tvorili*. Bratislava: Iris, 505 – 510.
- ZIGOVÁ, E. (2018): Namiesto predslvu: Niekoľko spomienok. In: Zigo, M.: *Príbehy veľkých myšlienok a tých, čo ich tvorili*. Bratislava: Iris, 9 – 10.

Katedra filozofie a aplikovanej filozofie
Filozofická fakulta
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Námestie J. Herdu 2
917 01 Trnava
Slovenská republika
e-mail: jana.tomasovicova@ucm.sk